

TESTÁPOLÁS, SPORT, KÜZDŐSPORT ÉS ÖNVÉDELEM

© dr. Szalai András, Apológia Kutatóközpont, www.apologia.hu (v.2. 2015.06.06.)

Természetesen mindenkinek mindenképpen ajánlott valami rendszeres mozgás (pl. úszás, kocogás, túrázás) vagy valamelyik sport (pl. labdajátékok, atlétika). Ez azonban nem csupán a test számára hasznos, hanem komoly szerepe van a mentális munkabírás és az érzelmi kiegyensúlyozottság, illetve a hitélethez szükséges küzdőszellem megőrzésében.

Van azonban néhány mondat a Bibliában, amit egyes keresztény közösségekben a testedzés és az ápoltság témájával hoznak kapcsolatba, és ezekre a szövegekre hivatkozva azt állítják: Istennek nem tetszik az ilyesmi. Ezért a nők megjelenését, öltözetét szigorú szabályok közé szorítják, a rendszeres testedzést, a versenysportot, és különösen a küzdősportokat vagy az önvédelem gyakorlását nem tartják összeegyeztethetőnek a tanítványsággal.

Egy másik tanulmány a „Harci utak, küzdősportok, önvédelem” témakörét igyekszik átfogóan ismertetni, ez azonban a hivatkozott *bibliai* mondatok alkalmazását vizsgálja. Mivel egyes bibliai mondatok ebben a témában is „önálló életre” keltek egyes közösségekben, szükséges ellenőrizni a *fordítások* pontosságát, visszahelyezni a mondatokat eredeti *gondolatmenetükbe*, és utánanézni a kijelentések mögötti *kulturális háttérnek*. Nem mindegy, hogy a hívők etikai kérdésekben mivel kerülnek szembe: a Szentírással vagy annak hibás értelmezésével.¹

1. Testápolás

Róm 8:5

- KB Mert a test szerint valók a test dolgaira gondolnak, a Lélek szerint valók pedig a Lélek dolgaira.
- SZIT A testi ember bizony testiekre vágyik, a lelki ember ellenben lelkiekre törekszik.
- RÚF Mert akik test szerint élnek, a test dolgaira törekszenek, akik pedig Lélek szerint, a Lélek dolgaira.

A mondat önmagában, első hallásra azt sugallja, hogy a lelki (vallásos) ember a Szentlélek dolgaival (vallásos célokkal, tevékenységekkel) törődik, ilyesmikre gondol, ezekre vágyik, ezekre törekszik – és nem „a test dolgaira” vagy „a testiekre”, amik nyilvánvalóan bűnös dolgok, a „testi ember” pedig bűnös.

¹ Az alábbiakban idézett magyar bibliafordítások: KB (Károli Biblia, 1908), SZIT (Szent István Társulat, 2003), ÚFO (Magyar Bibliatársulat, 1990) és RÚF (Magyar Bibliatársulat, 2014).

Kérdés azonban, hogy pontosan mit értett Pál apostol „a test dolgai” vagy „a testiek” és „a testi ember” fogalma alatt? Valójában mi áll szemben „a Lélek dolgaival” vagy „a lelkiekkel” és „a lelki emberrel”?

Ha ugyanis itt a fizikai test dolgairól, pláne vágyairól lenne szó, és az állna szemben a lelki élet dolgaival, *akkor az ideális vallásos ember elhanyagolt, elhízott, legyengült vagy vágytalan lenne.* A szövegkörnyezet és az eredeti kifejezések jelentése szerint másról van szó.

- A Róm 8:5 egy gondolatsor közepén áll, ami még a 7. fejezetben indul. A 7:14-24-ben Pál a mózesi törvénnyel vagy a lelkiismerete parancsaival szembesülő, de annak engedelmeskedni nem tudó ember belső vívódásáról szól. A 7:25-től a 8:14-ig pedig arról a szabadságról, ami a Krisztus-hit és a Lélek általi újjászületés eredményez az életében.
- A „test” fogalma végig *etikai* értelemben szerepel: a „test” (héber *bászár*, görög *szarx*) fogalmának jelentése ugyanis *az ember önmagában, Isten nélkül.* Ha így olvassuk végig pl. a Gal 5:19-21 bűnlistáját, ahol „a test cselekedetei” közé tartozik a szexuális bűnöktől és függésektől kezdve a pogány vallási kultuszon és köztörvényes büntetteken át az önzésig és az irigységig minden olyasmi is, aminek semmi köze a fizikai testünkhöz. A Gal 5-ben nem *csak*, a Róm 8-ban pedig *egyáltalán nem* testi dolgokról (KB, RÚF) és főleg nem vágyakról (SZIT) van szó, hanem arról, hogy az ember önmagában, egyedül, Isten Lelkének segítségével nélkül nem képes követni Isten parancsait. Az ember vagy a Szentlélek akarata szerint él, vagy a régi, zsigerből jövő hajlamait követi. Erről kell döntenie, és újjászületve *dönthet* is.

A Róm 8:5-ben tehát nem a fizikai test és a vallásosság áll szemben, hanem *kétféle vallásosság*: amikor az ember még önerőből igyekszik Istennek megfelelni, és amikor már maga Isten ad neki ehhez erőt.

1Tim 4:8

- KB Mert a test gyakorlásának kevés haszna van; de a kegyesség mindenre hasznos, méltán benne a jelenvaló és a jövő életnek ígérete.
- SZIT A test gyötrésének ugyanis kevés a haszna, de az istenfélő élet mindenre jó, mert a jelen és a jövő élet ígérete kapcsolódik hozzá.
- RÚF Mert a test sanyargatásának kevés a haszna, a kegyesség viszont mindenre hasznos, mert megvan benne a jelen és a jövő élet ígérete.

A régies Károli fordítás alapján úgy tűnik, hogy *a test gyakorlása*, azaz a test-edzés, a tornázás haszontalan dolog a kegyességhez vagy istenfélelemhez képest.

Kérdés azonban, hogy az edzettségnek, a fittségnek milyen értelemben, miért „keves a haszna”? A vallásosság talán pótolhatja az egészséges életvitelt és a jó megjelenést? A szövegkörnyezet és az eredeti kifejezések jelentése szerint másról van szó.

- Az újabb fordítások eleve pontosabbak: ez a szöveg ugyanis a *fizikai* test „sanyargatásának” vagy „gyötrésének” haszontalanságáról szól. Az eredeti görög kifejezésben (*hé szómatiké gümnaszia*) egyrészt a *szóma* („egész testünk, lényünk”), másrészt a *gümnaszia* szó áll, ami az 1. században a *vallási* fogalom volt, az *aszkézis* szinonimája. Bár ebből képeztek a modern „gimnasztika” szót, ezt és mai jelentését nem szabad visszavetíteni egy 1. századi vallási szövegbe.
- A 8. vers szöveggörnyezetéből is kiderül, hogy Pál nem a sportot, hanem az általa kritizált gnosztikus tévtanítók démoni eredetű hazugságait (4:1-2), meseszerű mítoszait (4:7), illetve a házassélet és egyes ételek tiltását (4:3) állítja szembe az igazi istenfélelemmel, ami áldásnak vesz és hálásan él minden jó dologgal, amit Isten teremtett (vö. Kol 2:20-23).

Az 1Tim 4:8-ban tehát nem a sport és a vallás áll egymással szemben, hanem *két vallás*: egy gnosztikus irányzat és a kereszténység.

Róm 13:14

- KB ...és a testet ne tápláljátok a kívánságokra.
- ÚFO ...a testet pedig ne úgy gondozzátok, hogy bűnös kívánságok ébredjenek benne.
- SZIT ...és ne dédelgessétek testeteket, nehogy bűnös kívánságokra gerjedjen.
- RÚF ...a testet pedig ne úgy kényeztessétek, hogy bűnös kívánságok ébredjenek benne.

Első olvasatra úgy tűnhet, hogy a fizikai test (görög *szarx*) „gondozása” vagy „kényeztetése” rossz dolog, mert bűnbe visz. Ha valóban így lenne, akkor az élet-szentség biztos jele a fizikai ápolatlanság és elhanyagoltság, vagy a kívánságok hiánya lenne.

Kérdés azonban, hogy mit ért az eredeti szöveg a test „ápolásán”, „gondozásán” vagy „dédelgetésén” és „kényeztetésén” (a kettő nem ugyanaz!), és hogy az eredetiben csak „kívánságok”-ról van szó (KB) vagy „bűnös kívánságok”-ról?

- A KB régies, magyartalan kifejezésmódja és a modern, értelmező fordítások szerint sem *általában* a test gondozása vagy kényeztetése elítélendő, hanem *olyan* gondozása, ami *valamilyen* kívánságokhoz vezet.
- A görög *pronoia* alapjelentése „gondoskodás”, Isten esetében „gondviselés” (a *pronoé* = „előre gondolni valamire”, „gondoskodni valamiről” igéből). Az újabb fordítások ezt negatív értelemben veszik: a test *túlzásba vitt* gondozása „dédelgetés” vagy „kényeztetés”.
- A görög *epithümia* jelentése „vágy(ódás)” vagy „kívánság”, és szöveggörnyezettől függően ez is kaphat pozitív vagy negatív jelentést. Esetünkben is a vágyakozás mértéke (függés) vagy tárgya nem helyénvaló (tiltott dolog).
- Az újabb fordítások talán a szűkebb szöveggörnyezet (13:11-13) bűnlistája miatt óvnak „bűnös” kívánságok „ébredésétől” vagy „gerjedésétől”. Mégsem lehet egyszerűen a kívánság *tárgya* a rossz, hiszen a Bibliában

nem az alkohol, a nemi élet és az ambíció tiltott dolog, hanem az irántuk érzett kívánság *mértéktelensége* (részezeskedés, bujálkodás, irigy viszálykodás).

- Krisztus tanítványa éljen tisztességes életet, mert az alkoholtól, szexualitástól és ambícióktól *függő* élet méltatlan hozzá és Urához. „Inkább öltsetek magatokra az Úr Jézus Krisztust” – azaz, amiképpen a ruha „teszi” az embert, mert befolyásolja a megjelenést, a viselkedést, a kommunikációt, úgy éljenek úgy, mint akik „Krisztusban” járnak-kelnek (13:14a). Ezután hangzik el az elemzett figyelmeztetés.

A Róm 13:14 vége nem általában a fizikai test gondozása, az ápoltság, az egészség vagy az állóképesség megőrzése ellen szól, hanem a vágyak feletti uralomról, mert *mértéktelen túlzás és függés esetén* pusztítóvá válnak.

1Pt 3:3-4

- KB A kiknek *ékessége ne legyen külső*, hajjuknak fonogatásából és aranynak felrakásából vagy öltözékek felvevéséből való, hanem a szívnek elrejtett embere, a szelíd és csendes lélek romolhatatlanságával, a mi igen becses az Isten előtt.
- SZIT *Ékességüket ne külsőségekben keressék*, abban, hogy hullámos a hajuk, arany ékszereket aggatnak magukra vagy drága ruhákat viselnek. Az Isten szemében a rejtett ember az értékes: romolhatatlan szelídségével és nyugodt lelkével.
- RÚF Ne a *külső dísz* legyen a *ti ékességeitek*, ne a hajfonogatás, arany ékszerek felrakása, vagy különféle ruhák felöltése, hanem a szív elrejtett embere a szelíd és csendes lélek el nem múló díszével: ez értékes Isten előtt.

Első olvasásra úgy tűnik, hogy rendes keresztény nő ékessége nem a külseje, hanem a jelleme (nyugodtsága?), tehát ne menjen fodrászhoz, ne viseljen ékszert (vagy csak aranyat ne, vagy kizárólag a jegygyűrűt?) és ne legyen sokféle vagy drága ruhája (csak néhány, olcsó és jellegtelen?).

Kérdés azonban, hogy a nemes jellem tényleg csak jellegtelen megjelenéssel járhat együtt? Minden divatos hajviselet és ékszer tiltott? Hol a határ? A szöveg-környezet megint segít eligazodni.

- Péter olyan keresztény feleségeknek ad tanácsot, akiknek *a férje nem engedelmeskedik Istennek*. Az ő kérdésük ez volt: hogyan nyerjék vissza Istennek a férjüket? Mit tehetnek ennek érdekében, és mit ne tegyenek?
- A szöveg nem általában a jó megjelenés, az egyéni ízlést tükröző hajviselet, a make-up, ruha szabása és színe vagy az ékszerek ellen szól. Péter csak azt magyarázza, hogy *nem ez* fogja a férjüket visszatéríteni Istenhez. A szép viselet, hajviselet és ékszer mind külső dolog: *feltűnő, de levehető*. Nincs vele semmi baj, csak önmagában nem elég. *A belső, levehetetlen* lelki szépségük az, aminek egy napon fel kell tűnnie a férjükhöz.

Az 1Pt 3:3-4 nem az ápolt, szép megjelenés vagy az ékszerviselés ellen szól, hanem arra figyelmeztet, hogy *melyik vonzerő* képes visszafordítani a hívó asszony engedetlen férjét Istenhez: nem a külseje, hanem a jelleme.

2. Sport

Az egészséges életformának a helyes táplálkozáshoz mellett a rendszeres testmozgás is része. Hogy ezt valaki hobbiként csinálja (tömegsport) vagy hivatás-ként (sportoktatás, versenysport), az már mindenkinek a saját lelkiismereti döntése, egyéni hivatása.

A testépítést (*Body Building*) eleve egy 19. századi amerikai keresztény ifjúsági szervezet (*YMCA*) találta ki („Izmos Kereszténység” program), akármilyen is lett belőle napjainkra. Ráadásul világszerte szinte minden sportágban sok keresztény él-sportoló van, aki igen nehéz környezetben él és dolgozik mint só és világosság.

Érdemes Pál hozzáállását példának venni: „Minden szabad nekem, de nem minden *használ*. Minden szabad nekem, de ne váljak semminek a *rabjává*” (1Kor 6:12). Tehát *akinek* a sport – vagy bármi más – túl nagy lelki függést jelent, vagy károsítja a szervezetét, akkor el kell gondolkodnia, hogy érdemes-e, illetve milyen feltételekkel és formában érdemes folytatni.

A testünk a Szentlélek temploma (1Kor 6:19), ezért *általánosítva* kijelenthető, hogy nem szabad sem elhanyagolni, sem veszélynek kitenni, sem tudatosan károsítani. Hogy ez kinek mit jelent, azt mindenki maga gondolja végig.

3. Küzdősport

Ami a küzdősportokat illeti, nem egy keresztényben erős előítélet él velük szemben. A kocogás, az úszás és a labdajátékok rendben vannak, de kinek kell a birkózók karfiolfüle, a boxolók betört orra, a karatésok kotyogós térde? Nem vadul meg, aki vad dolgokat gyakorol, és birkózni, gáncsolni, ízületeket csavarni, ütni, rúgni is megtanul? És nem butul el, akinek a fejét állandóan neurongyilkos ütések érik? Vajon a küzdősport jó vagy rossz hatással van az egészségre és a jellemre?

Talán meglepő, de Pál apostol szerint *a keresztény hitélet is küzdelem*, amelyben külső ellenség (az ördög és a világ) és belső árulás (a „test”, azaz a régi hajlamok) ellen egyaránt helyt kell állni. Egy fiatal lelkésznek ezt írta: „Vállald velem együtt a szenvedést, mint *Krisztus Jézus jó katonája*. Egy *harcos* sem elegyedik bele a mindennapi élet gondjaiba, hogy megnyerje annak a tetszését, aki *harcosává* fogadta” (2Tim 2:3-4). A hívők lelki fegyvereit pedig egy katona fegyverzetéhez hasonlítja: az üdvösség *sisakja*, a megigazulás *mellvértje*, a hit egész testet takaró *pajza*, a való igazság széles *bőröve*, az evangélium vasalt talpú *saruja*, a Lélek rövid *kardja* egy római gyalogos felszerelését írja le (Ef 6:10-18).

Amikor pedig a saját életútjának lelki küzdelmeiről ír, futóhoz és ökölvívóhoz hasonlítja önmagát: „Én tehát úgy *futok*, mint aki előtt nem bizonytalan a cél, úgy *öklözök*, mint aki nem a levegőbe vág” (1Kor 9:26). Pál Istene és a mi Istenünk is ugyanaz: „Az ÚR vitéz *harcos*...” (2Móz 15:3, Ézs 42:13).

A küzdősportok más (ugyanilyen hasznos) sportágaknál *közvetlenebb módon* segíthetnek a hitéletben nélkülözhetetlen *küzdőszellem* kialakításában és fenntartásában. A test-test elleni küzdelemben ugyanis nem csupán fizikai, hanem mentális síkon is folyik, nem csak a test, hanem az egész ember részt vesz benne. Ezért a küzdelem mindig többre tanít, mint a megfelelő mozdulatok és az időzítés elsajátítására: magát a jellemet is formálja.

- Megtanít az *ellenfél* józan tiszteletére, saját *korlátaink* felismerésére, és arra, hogyan lépünk *túl* rajtuk – e nélkül nincs egészséges *önbizalom*.
- Megtanít látni a *célt*, hogy a célhoz vezető *utat* is akarni kell, és hogy ehhez nekünk is *segítségre* van szükségünk – e nélkül pedig az embernek sosem lesz része egészséges *sikerélményben*.
- Megtanít arra, hogy nem csak adni, hanem *kapni* is lehet, és hogy nem az a legény, aki adja, hanem aki bírja (mármint a pofont).
- Megtanít arra, hogy az emberi test milyen *törékeny*, hogy az erőszakoskodás *megvetendő* dolog, és hogy magunkat, szeretteinket és az ártatlanokat is *meg kell védeni*.

4. Önvédelem

Az ember a Biblia szerint Isten képére és hasonlatosságára, azaz Isten képviselőjéül lett teremtve, aki az életét Istennek köszönheti. Amióta azonban az ember öntörvényű lett (majd ő dönti el, mi jó és mi rossz, neki vagy másnak), Istennek újabb és újabb törvényekkel kellett aktívan beavatkoznia az emberi közösség egyre erőszakosabbá váló életébe (ld. 1Móz 6:5).

4.1. Erőszak és bibliai jogtörténet

Már a Biblia elején olvashatunk erőszakról, a Kain által orvul megölt Ábelről (a héber *Hebel* név jelentése: Lehelet). Isten elítéli Kain féltékenységből fakadó testvérgyilkosságát (1Móz 4:8), ugyanakkor Kaint megbélyegzi, hogy elejét vegye az emberi *önbíráskodásnak*, és ne ölhesse meg bármikor bárki (4:18).

Aztán láthatjuk a kainita Lámek esztelen és gátlástalan *érvédelmi* görcsét, amely aránytalanul brutális önvédelemhez vezetne: még egy gyereket is megölné, ha az megütné őt (4:23). A szöveg nem is szorul kommentárra.

Jóval később, a mózesi törvény idején Isten a Tízparancsolatban nem általában véve az emberölést tiltotta (hiszen voltak háborúk és a bűnözőket kivégezték), hanem az aljas indítékból, előre megfontolt szándékkal elkövetett *gyilkosságot* tiltotta. A 2Móz 20:13 szó szerinti fordításban így hangzik: „Nem fogsz gyilkosságot elkövetni!” A gyilkosság ugyanis Izraelben, a népek világosságául létrehozott teokratikus közösségben nem fordulhatott elő.

Egy másik érdekes mózesi törvény a nemi erőszakról (5Móz 22:23-29) azért helyezte kilátásba büntetést a városon *belül* állítólag megerőszakolt, de *nem sikoltozó* lány számára, mert eleve olyan városközösséget feltételez, amelyben aki segítséget kér, kiabál, az azonnal *kap* is segítséget, fizikai védelmet. (Mai elidegenedett, közönyös nagyvárosi életünk ettől igen távol került.)

A közismert „szemet-szemért” elv (2Móz 21:23-25) sem adok-kapok bunyóra vagy végenincs bosszúállásra szólít fel, hanem az *arányos elégtételről* szól („életet kell adni életért, égetést égetésért, sebet sebért, kék foltot kék foltért”), még hozzá nem a személyes bosszú, hanem a *hivatalos közösségi eljárás* keretein belül. A közösségnek ráadásul nem csak a büntetés, hanem a jó útra térítés is feladata volt: „Tanuljatok jót tenni, törekedjete igazságra, *térítsétek jó útra az erőszakoskodót!*” (Ézs 1:17)

Összefoglalva, az izraelita állam létküzdelmének és polgárháborúinak korszakában természetesen *nem volt kérdés*, hogy az ember gyakorolhat-e önvédelmet vagy sem: aki nem védekezett, az meghalt. Sok ószövetségi harcos vált az újszövetségi keresztények számára is a hit hőségévé (Zsid 11:32-34).

Később Keresztelő János sem azt követelte a katonáktól, hogy hagyják ott a szakmájukat, hanem hogy ne erőszakoskodjanak, ne zsaroljanak, és elégedjenek meg a zsoldjukkal (Lk 3:14). Jézus a római százados hitét még például is állította (Mt 8:5-10). Az új szövetség eljövételével azonban bizonyos dolgok megváltoztak. Egyrészt a hívők immár *nemzetközi* közössége szét lett szórva a nagyvilágba, különféle állam- és jogrendszerek uralma alá. Ezért csak általános alapelvek kerültek rögzítésre: kötelességük engedelmeskedni a hatóságoknak (Róm 13:1-7, 1Pt 2:13), *ameddig* a lelkiismeretük engedi (ApCsel 5:29), és általában minden emberrel a jó kapcsolatra kell törekedniük, *amennyire* rajtuk múlik (1Thessz 5:15, Róm 12:17-18).

Első látásra nehezen értelmezhető Jézusnak az utolsó vacsorán elhangzott szavai (Lk 22:31-39). Közölte tanítványaival, hogy a Sátán meg akarja rostálni őket, és hogy Péter is háromszor meg fogja tagadni (külső ellenség, belső árulás). Ezután emlékezteti őket, hogy az évek során, amíg együtt jártak, semmire sem volt gondjuk, „Most azonban, akinek van erszénye, vegye elő, ugyanúgy a tarisznyát is; és akinek nincs kardja, adja el felsőruháját, és vegyen” (22:36), ugyanis Jézuson mindennek be kell teljesedni (megölik). „Erre így szóltak: Uram, íme, van itt két kard. Ő pedig azt felelte: Elég!”, és elmentek az Olajfák hegyére.

Egyes írásmagyarázók szerint Jézusnak a tanítványai értetlenségéből lett elege (de mit értettek félre?), mások szerint a két törőről gondolta, hogy kezdetnek elég lesz (úgyis elfutottak). A szöveg belső kontrasztja („most azonban”) a helyzet megváltozásáról szól: mostantól magukra lesznek utalva.

Az Újszövetség elsősorban arról beszél, mint tegyen a hívő, ha Krisztus miatt éri igazságtalanság és üldöztetés (ld. alább). A hétköznapi fizikai önvédelemről – ta-

lán a Lk 22-n kívül – *semmit sem mond*, bár néhány részlet első látásra mintha erről tanítana. Érdemes ezeken a szövegeken is újra elgondolkodni.

4.2. Igazságtalanság és ellenségeskedés kezelése

Ami az aktív önvédelmet illeti, sokan hivatkoznak a Hegyi Beszéd egyes kijelentéseire (Mt 5-7, Lk 6. fejezet). Vajon Jézus tényleg *mindenkinek* mondta volna, hogy szeresse az ellenségeit, ne ítélkezzen mások felett, hagyja, hogy szidalmazák, pofon vágják, kifosszák? Ha így lenne, kérdés, hogy hova jutna az a társadalom, ahol soha senki sem lép fel a gonoszság, a bűnözés ellen?

Jézus azonban *nem* mindenkinek beszélt, és *nem* a köztörvényes bűnözők kezeléséről. A *tanítványait* tanította arra, hogy hogyan kezeljék, ha a többi zsidó *miatta* ellenséges velük szemben. Őt ugyanis már a Beszéd előtt meg akarták ölni. A szöveg nem a köztörvényes bűnözőkhöz való hozzáállásról szól, hanem a *vallási ellenségeskedés krisztusi kezeléséről*.

Jézus leggyakrabban idézett tanítása: „Hallottátok, hogy megmondatott: Szemet szemért, fogat fogért. Én pedig azt mondom nektek, hogy ne szálljatok szembe a gonosz emberrel...” (Mt 5:38-39a)

- Jézus a már említett mózesi törvényt idézi, amely a méltányosság, az arányos kártérítés igazságos elvét mondja ki. Nem ez ellen érvel, hanem *valami több* érdekében.
- Jézus szerint ugyanis a dolgoknak *nem kell* feltétlenül eljutni odáig, hogy közösségi kezelést igénylő jogi esetté váljon. Az igazságérzet és az ellenség iránti szeretet (Mt 5:44) együtt olyan önfegyelmet és tartást adhat, amely megelőzheti a konfliktusos helyzet *továbbfejlődését*. Az az igazi győztes, aki nem engedi a hadüzenetet csatározássá fajulni.

„...hanem annak, aki arcul üt jobb felől, tartsd oda másik arcodat is” (Mt 5:39b).

- Jézus egyszeri, nyilvánvalóan jogtalan, *visszakézből adott pofonról* beszél, nem arról, hogy mit tegyünk, ha valaki nekünk esik az utcán, és elkezd ökölrel csépelni.
- A kézfejjel adott pofon célja a – rendszerint mások előtti – megalázás. Akit azonban *igazságtalanul* ütnek arcon, az tudja, hogy a másiknak ehhez nincs erkölcsi alapja: erre *nem* szolgált rá. Az odatartott másik arc és a fenntartott szemkontaktus rá kell hogy ébressze az illetőt: ha *még egyet* üt, erkölcsileg semmisül meg, főleg mások előtt. Ilyen helyzetben kiderül, ki az erősebb: az, aki nem elfut, nem is visszaüt, hanem a helyén marad, és *úgy dönt*, hogy később megelégszik egy bocsánatkéréssel, mert nem akarja, hogy a dolog verekedéssé fajuljon.
- Mit tett *Jézus*, amikor kihallgatás közben minden ok nélkül szájon ütötték? Nem várt passzívan egy újabb pofonra, hanem indoklást követelt, és senki sem mert megkérdőjelezni az igazát: „Ha rosszat mondtam, bizonyítsd

be, hogy rossz volt, ha pedig jót mondtam, miért ütsz engem?” (Jn 18:22-23).

Jézus két másik példája is arról szól, hogy ne hagyjuk a dolgokat elmérgesedni.

„Ha valaki pereskedni akar veled, és el akarja venni az alsóruhádát, engedd át neki a felsőt is!” (Mt 5:41).

- Itt sem arról van szó, hogy a hívő mindig mondjon le minden jogi önvédelemről, és hagyja, hogy kihasználják. A helyzet nem az, hogy „még az alsóját is” el akarják venni, hiszen akkor értelmetlen lenne a felső ruhát felajánlani. Piti, kicsinyes pereskedésről van szó, hiszen ne felejtjük, hogy a tét az *alsója*; ilyenkor azonban egy meglepően nagylelkű ajánlat (a felsőruha átadása) megelőzheti a pénzt, időt, lelket felemésztő pereskedést.

„Ha pedig valaki egy mérföldnyi útra kényszerít, menj el vele kettőre!” (Mt 5:42).

- A római katonák megszállt területen az arra járókat a felszerelésük cipelésére foghatták. Ilyenkor muszáj volt segíteni: egy mérföldön át. De mi van, ha ennél messzebb kellett menni, és a katona nem talál mást a közelben, csak gyereket, gyenge nőt, öreget, vagy senkit, és úgy érzi, hogy fenyegetőznie kell? Ha az ember ilyenkor *önként* felajánlja, hogy viszi tovább, akkor egyrészt másokon segít, és talán a katona is megenyhül.

Pál apostol is így tanított: „Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval” (Róm 12:21, 1Pt 2:12,15). Ez a cselekvő jóság a Krisztus-követés része (1Pt 2:19-20). Ez egyfelől lelkiismereti *döntésből* fakad, amihez lelki erő és önuralom kell („gerinc”), másfelől a másik ember megérteni akarásából, illetve az Isten jelenlétébe, hatalmába és bölcsességébe vetett hitből.

- Ha a hívő a jézusi *ellenségszeretet* parancsát követi, akkor lehetőséget teremt arra, hogy az, aki vele valódi ok nélkül ellenséges, végül elszégyelli magát, azaz magától változtasson a helyzeten (Róm 12:20).
- Ha a hívő valamit *jogszerűen és tiszta lelkiismerettel* megtehet ügye érdekében, akkor ki kell állnia igazáért (Róm 13:1-7, ApCsel 16:11-39). Ha ez rajta kívül álló okból lehetetlen, és az igazságtalan helyzet fennmarad, vagy nem történik jogos kártérítés, akkor nem szabad bosszút állnia, hanem mindent Istenre kell bíznia, aki be is avatkozhat (ApCsel 12:6-11), bosszút is állhat (Róm 12:19), és végül a megtérő bűnösnek meg is bocsáthat (ApCsel 7:54-60).
- Ha *szellemi* harcról van szó (vö. Ef 6:10-18), amelyben az ellenségeskedő ember mögött ellenséges szellemi erő áll (pl. 1Tim 4:1-2), az ember iránti szereteten kívül az *ima* az hathatós eszköz (pl. ApCsel 3-4. fejezet stb.).
- Ha a hívő *a hite miatt* szenved üldöztetést és bántalmazást, Isten kezében kell tudnia és hagynia magát (Lk 6:20-49, 1Pt 4:12-16).

Végül megjegyzendő, hogy *Isten* országa, királysága, uralma nem szorul emberi, földi eszközökre sem ahhoz, hogy terjedjen, sem ahhoz, hogy megvédje magát.

Ennek legjobb példája Jézus elfogatásának a története (Jn 18:6,36). Amikor a tanítványok a Mestert meg akarták védeni, Péternek elképesztő ügyetlenséggel sikerült is levágnia az egyik templomszolga *fülét*. Jézus azonnal leállította az akciót (Lk 22:49-51), ami egyrészt Isten tervét akadályozta volna (Jn 18:11, Mt 26:54), másrészt a jelenlevő angyali seregek, tehát a valós erőviszonyok miatt szükségtelen is volt (Mt 26:53), harmadrészt ilyenkor maguk hívők is garantáltan bajba kerülnek (Mt 26:52).